

1. Wprowadzenie do Ewangelii Łukasza

Ewangelia Łukasza 1:1-4

1. Jedna z trzech Ewangelii synoptycznych

→ Części wspólne

Potrójna tradycja: 76% Ewangelii Marka = 45% Ewangelii Mateusza = 41% Ewangelii Łukasza

Podwójna tradycja: 25% Ewangelii Mateusza = 23% Ewangelii Łukasza.

Tylko u Łukasza: 35%.

→ Różnice w chronologii

- Ewangelia jako synteza apostołowskiego nauczania o Jezusie
- trzy bliźniacze spojrzenia
- wypowiedzi Jezusa powtarzane przy różnych okazjach

2. Informacje wstępne

→ Autor: Łukasz

Zewnętrzne potwierdzenie autorstwa:

- tradycja wczesnego Kościoła, sięgająca aż do II w. (min. Kanon Muratoriego, Ireneusz z Lyonu, Klemens Aleksandryjski i Tertulian)
- niekwestionowane do XX w.

Wewnętrzne potwierdzenie autorstwa:

- wspólny autor Ewangelii Łukasza i Dziejów (Łk 1:1-4, Dz 1:1-2)
- fragmenty Dziejów, w których uczestniczył Łukasz (Dz 16:10-17; 20:5-15; 21:1-18; 27:1-28:16)
- zacięcie lekarskie (Kol 4:14)
- obecność w Rzymie (Dz 28:16; Kol 4:14; 2 Tym 4:11; Flm 1:24)

Warto wiedzieć o Łukaszu:

- towarzysz Pawła od podróży do Macedonii (Dz 16:10) do drugiego uwięzienia w Rzymie i męczeńskiej śmierci (2 Tym 4:11)
- poganin (Kol 4:11, 14)
- lekarz, historyk i pisarz
- prawdopodobnie pochodził z Antiochii (Euzebiusz)
- po śmierci Pawła prawdopodobnie prowadził działalność misyjną w Dalmacji, Galii, Italii i Macedonii (Epifaniusz)
- czczony jako męczennik, choć nie jest to ostatecznie rozstrzygnięte

→ **Prawdopodobna data i miejsce powstania: ok. 60 r. w Cezarei lub Rzymie**

Za powyższym datowaniem przemawiają wspólne okoliczności powstania z Dziejami Apostolskimi, które:

- kończą się wraz z przybyciem Pawła do Rzymu
- nie wspominają o zburzeniu świątyni w 70 r. (Łk 19:43-44, 21:20-24)
- nie wspominają o prześladowaniu chrześcijan przez Nerona w 65 r.
- nie wspominają o męczeństwie Jakuba w 62 r.

→ **Odbiorca, odbiorcy?**

Dedykacja dla Teofila:

- Theophilos, dosł. miłujący Boga lub przyjaciel Boga
- „dostojny” – tytuł, którym zwracano się jedynie do ważnych osobistości w Rzymie
- ktoś, komu przekazano wcześniej naukę o Chrystusie

Szersze grono odbiorców:

- rola dedykacji
- nakład pracy, potencjał oddziaływania oraz specyfika dzieła

→ Apostolski autorytet Pawła

→ Sposób powstania Ewangelii (Łk 1:1-4)

- 1 - obecność wcześniejszych relacji
- 2 - dostępność naocznych świadków
- 3 - wnikliwe dochodzenie i uporządkowanie informacji
- 4 - potwierdzenie ustnego przekazu

3. Specyfika pism Łukasza

→ Dbłość o szczegóły

- stara się przedstawić wydarzenia w uporządkowany sposób (Łk 1:3)
- przekazuje informacje, które pozwalają ustalić czas i miejsce wydarzeń (np. Łk 3:1)
- największa ilość „własnych” informacji pośród synoptyków

→ Bogactwo języka

- naukowy styl
- krótkie formy literackie
- gatunek literacki: raczej narracja historyczna niż biografia (w przeciwieństwie do Ewangelii Mateusza i Marka)

→ Kierowane do pogan i niższych warstw społecznych

- dedykacja dla Teofila
- dokładny opis miejsc w Izraelu (np. Łk 23:51)
- greckie terminy zamiast hebrajskich i aramejskich lub pomijanie ich
- pozytywny obraz pogan (np. Łk 4:25-27)
- odrzucenie Jezusa przez Żydów (np. Łk 4:28-30)
- podkreślanie dostępności zbawienia dla pogan (np. Łk 2:29-32)
- szczególna wrażliwość dla wykluczonych (poganie, Samarytanie,

kobiety, dzieci, celnicy itp., np. Łk 19:1-10)

- ostrzeżenia dla bogaczy (np. Łk 6:24-25)

→ **Motyw drogi**

4. Ewangelia Łukasza i Dzieje Apostolskie jako spójna całość

→ **Dwutomowe dzieło**

- wspólna dedykacja (odbiorca, odbiorcy, okoliczności)

- spójność stylu i języka

→ **Wspólny temat**

- historia wczesnego chrześcijaństwa, od narodzin Jezusa do uwięzienia Pawła w Rzymie (budowa Kościoła)

- historia rozprzestrzeniania się Ewangelii od Judei do Rzymu (misja Kościoła)

→ **Ciągłość narracji**

- stopniowe odrzucenie Jezusa przez Żydów i przyjęcie Go przez pogan

- zstąpienie Jezusa na świat w Ewangelii oraz wstąpienie do nieba połączone z zesłaniem Ducha i oczekiwaniem na Jego powtórne przyjście w Dziejach

5. Struktura

Prolog (1:1-4)

1. Przygotowanie do służby (1:5-4:13)

2. Służba w Galilei (4:14-9:50)

3. Podróż do Jerozolimy (9:50-19:27)

4. Wydarzenia w Jerozolimie (19:28-24:44)

6. Kluczowe wersety

„Duch Pana spoczywa na mnie, Ten, który namaścił mnie, abym ubogim niósł dobrą nowinę; który posłał mnie, abym więźniom głosił wyzwolenie, niewidzącym przejrzenie, zgnębiionych wypuścił na wolność” **Ewangelia Łukasza 4:18**

„Gdy zbliżały się dni odejścia Jezusa do nieba, postanowił udać się do Jerozolimy.” **Ewangelia Łukasza 9:51**

„Syn Człowieczy przyszedł bowiem odszukać i ocalić to, co zaginęło” **Ewangelia Łukasza 19:10**

„Zostało napisane, że Chrystus będzie cierpiał, trzeciego dnia zmartwychwstanie i w Jego imię głoszone będzie wszystkim narodom — poczynając od Jerozolimy — opamiętanie dla przebaczenia grzechów. Wy jesteście tego świadkami.” **Ewangelia Łukasza 24:46-48**

7. Historia zbawienia w Ewangelii Łukasza

„Jezus przychodzi jako mesjański Król, by ocalić biednych, potrzebujących i odrzuconych. Wypełnia cały Stary Testament, w szczególności zawartą w nim obietnicę zbawienia na wieki. Jego misja zostaje wykonana poprzez ukrzyżowanie i zmartwychwstanie.” **ESV Study Bible**

8. Podsumowanie prologu (Łk 1:1-4)

→ **Wiarygodność nauki chrześcijańskiej**

→ **Potrzeba umacniania się w wierze**